

Csillagda

Csillagvizsgáló és Hegyikastély Bicskén

Tudományos Diákköri Konferencia szekció-kíírás
BME Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
Recollective Architecture Studio
TDK 2020

A Középülettervezési Tanszék építészet és emlékezet viszonyát kutató "Recollective Architecture" stúdiója 2020 őszére tematikus Tudományos Diákköri Konferencia szekciót hirdet meg az érdeklődő hallgatók részére.

A kiírás fókuszában a Bicske és Mány határában, az ún. Galagonyás dombon álló egykori Hegyikastély kertje, és a benne található romos épületek állnak. A műemléki nyilvántartásban szereplő épületegyüttes (a Pollack Mihály terve alapján épült mauzóleum, az egykori csillagvizsgáló tornyának csonka maradványa és a Hegyikastély alig kivehető romjai) egykor kőfallal körbevett tájképi kertben áll, az egykori apró kastélykertből mára szövényes erdő lett, a kertbe zárt emlékek a biztos enyészettől alig menthetőek.

A Hegyikastély és a hozzá tartozó birtok feltehetően gróf Batthyány Kázmér vadászlakja volt, majd az uradalmi intézőként nála szolgáló Nagy Károly csillagász-matematikus tulajdona lett, aki testvére segítségével tervezte és építtette meg a korszerű berendezésekkel felszerelt csillagvizsgálót. Nagy Károlynak köszönhetjük hazánkban a méterrendszer meghonosítását, ő vásárolta meg Párizsban a méter, kilogramm és liter etalonokat, nevéhez fűződik az első magyar nyelvű ég és földgömb elkészítése is. A csillagda működéséhez kapcsolódó oktatási központ létrehozása az 1848-as szabadságharc leverése után csupán álom maradt, testvére halála után (neki épült a kertben álló mauzóleum) Nagy Károly emigrált az országból.

Az épület a XX. század első felében a Stéger család tulajdonába került, a második világháború során ők ajánlották fel a svájci követségnek, azt remélve hogy védelmük alatt átvészélhetik a háborút. 1944-ben a kastély így a svájci követség és Carl Lutz átmeneti kiürítési szállásaként működött. 1944-45 fordulóján a szovjet és német csapatok közt a terület többször is gazdát cserélt, a harcok során a kastély szinte teljesen megsemmisült, a mellette épült csillagvizsgáló és mauzóleum is súlyos sérüléseket szenvedett.

A kastély kertje napjainkban szabadon látogatható, elhanyagolt, gazdátlan terület, a kert szellemi örökségét leginkább a [Nagy Károly Csillagászati Alapítvány](#) gondozza.

Az elhagyatottságában is inspiráló helyszínnel foglalkozó kiírás a kötelező építészmérnöki képzés mellett további elmélyült alkotói/kutatói munkákra vállalkozó hallgatók, hallgatói csoportok (2-3 fő) jelentkezését várjuk. A program célja, hogy konkrét javaslatok és tervek mentén térképezze fel a terület rétegzett múltját, és a kastélyhoz fűződő, egyre halványuló emlékeket és nyomokat olvashatóvá és megismerhetővé tegye.

PROGRAM

A szekció célja az egykori kert újragondolása és újraértelmezése, valamint az olykor nyilvánvaló, olykor rejtett értékek kiemelése és bemutatása. Részletezett tervezési program meghatározása helyett a hallgatók, hallgatói csapatok átfogó javaslatait várjuk az egész terület használatára az alábbi gondolatindító kérdések mentén:

- Hogyan biztosítható arányos beavatkozással az épített örökség védelme?
- A terület múltjának mely rétegei tárhatóak fel és mutathatóak meg a területen?
- Létezik-e olyan inspiráló új használat, amely a tájban zárványként megjelenő kertet újra egység egészként tölti meg élettel?
- Meríthet-e a terület rendezése az egykori tulajdonos csillagászati érdeklődéséből, építhet-e egy új hasznosítás a Csillagászati Alapítvány elkötelezett jelenlétére?
- Kik számára nyitott, honnan és hogyan járható be a terület? A terület használatához milyen alapvető kiszolgáló funkciók biztosítására van szükség?
- Szükséges, illetve lehetséges-e új épület, építmény elhelyezése a területen?
- Milyen szerepet töltsön be az egykor körbezárt kert a Zsámbéki medence karakteres táji környezetében?
- Milyen viszonyban áll a mára elvadult tájképi kert, és a romokat jelenleg befedő erdő? Hogyan értékeljük a múlt és a jelen természeti értékeit?
- Milyen előnyöket jelenthet a közvetlen közelben futó M1 autópálya közelsége a nyilvánvalóan zavaró (zajterhelés, levegő- és fényszennyezés) hatások mellett?

HELYSZÍN BEJÁRÁSA

A tervezési helyszín szabadon bejárható a terület északnyugati sarka felől (Hegykastély buszmegálló). Tömegközlekedéssel Bicskére vonattal, onnan pedig a 784-es busszal érdemes menni (a busz a terület mellett áll meg). Kérjük, hogy a helyszínre látogató hallgatók a csillagvizsgáló romos épületébe annak életveszélyes állapota miatt ne menjenek be! Amennyiben az egyetemi intézkedések majd lehetővé teszik, a választott konzulensek örömmel csatlakoznak a helyszínt bejáró hallgatókhoz.

MELLÉKLETEK

Az alábbi mellékletek letölthetők a Középülettervezési Tanszék honlapjáról:

- 01 Fotódokumentáció (helyszínfotók)
- 02 Épületekről rendelkezésre álló felmérési rajzok
- 03 Archív fotók és történeti térképek
- 04 Geodézia és szabályozási terv
- 05 Szöveges segédanyagok, digitálisan elérhető szakirodalom
- 06 Tervlap sablon

LEADANDÓ MUNKARÉSZEK

Formai követelmények:

- álló A1 tablók digitálisan és nyomtatott, 3 mm vastag habkartonra kasírozott formátumban
- tablók fejléce a kiírás mellékletei közt található sablon alapján
- tábló rajzos anyagának kivonata a szöveges részekkel összefűzött A4 füzet formátumban
- nagyléptékű makett (1:1000 helyszínrajzi makett vagy 1:25/50/100 léptékű részlet makett)

Tartalmi követelmények:

- műszaki leírás/esszé (kb. 3 gépelt A4 oldal, illusztrációkkal)
- áttekintő helyszínrajz a teljes területről (1:1000)
- helyszínrajz a beavatkozásról (1:200)
- áttekintő alaprajz a tervezéssel érintett területekről a környezet ábrázolásával (1:100)
- legalább 2 metszet (1:100)
- legalább 4 makettfotó illetve látványterv
- fontos építészeti/belsőépítészeti elemek részletterve (1:25/50)

AJÁNLOTT IRODALOM

A korlátozott kutatási lehetőségek miatt az alábbi forrásokat a kiírás mellékletei közt elérhetővé tesszük.

- Bibó István: Pollack Mihály - Az építészet mesterei. Holnap Kiadó, Budapest 2008
- Horvai Ferenc: Csillagvizsgálók Magyarországon. In: Műemlékvédelem c. folyóirat, 2009. évf. 3. szám, 101-110. o.
- Magyarország műemlékjegyzéke - Fejér megye. Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Budapest, 2008.
- Nagy Károly Csillagászati Alapítvány kiadványai
- Vargha Domokosné: Nagy Károly reformkori tudós életművéről
- Kronavetter Zsófia: A kert határán (DLA értekezés)

SZERVEZŐK

BME Középülettervezési Tanszék

Szabó Levente DLA, egyetemi tanár

Kronavetter Péter DLA, egyetemi tanársegéd

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Dévényi Tamás

Ybl Miklós-díjas építész
Budapesti Műhely

Kalmár László

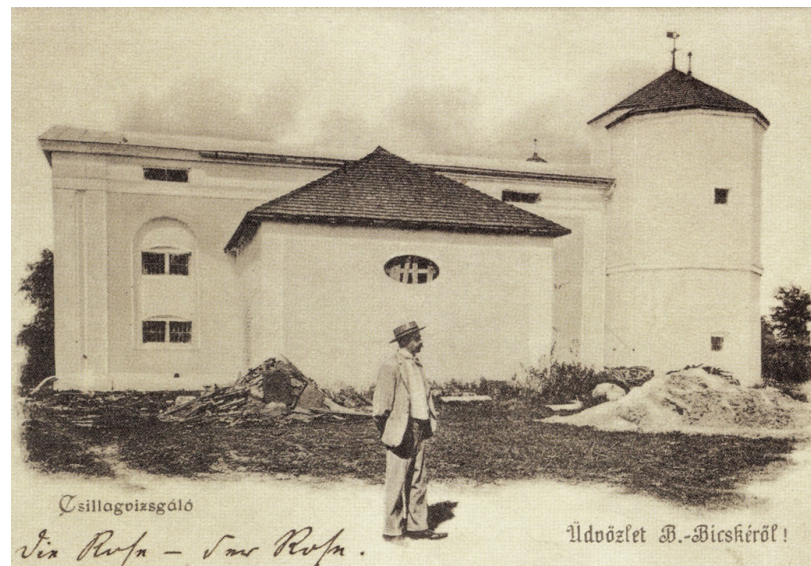
Ybl Miklós-díjas építész
Zsuffa és Kalmár Építész Műterem

Marián Balázs DLA

Ybl Miklós-díjas építész
Gereben Marián Építészek

Biri Balázs

építész
Hetedik Műterem

ÜTEMEZÉS

01	Tanszéki TDK-témák meghirdetése	2020. május 14.
02	helyszínbemjárás egyénileg (május-június), közös bemjárás alkalma az őszi félév legelején	2020. szeptember
03	hallgatók jelentkezése TDK Konferenciára (absztrakt beadásával)	2020. szeptember eleje
04	meghívott előadók előadásai a tervezési feladathoz kötődően (Francsics László asztrofotós és építész, Alkér Katalin DLA és Kronavetter Zsófia DLA építészek és kert szakértők)	2020. szeptember
05	TDK dolgozatok beadása	2020. október vége
06	TDK Konferencia, dolgozatok és pályaművek bemutatása meghívott Bíráló Bizottsági tagok jelenlétében, értékelés és eredményhirdetés	2020. november

Bármilyen felmerülő kérdés esetén a pályázat teljes ideje alatt a kronavetter@kozep.bme.hu címre küldött levél küldhető. A kérdésekre adott válaszokról minden pályázót egyaránt értesítünk.

Konzulensnek választható a tanszékről bármely oktató, elsősorban Kronavetter Péter DLA egyetemi tanársegéd, Szabó Levente DLA egyetemi tanár és Vannay Miklós DLA egyetemi adjunktus, de mellettük a tanszék (vagy akár más tanszékek) oktatói vagy doktoranduszai is.

Budapest, 2020. május 14.

